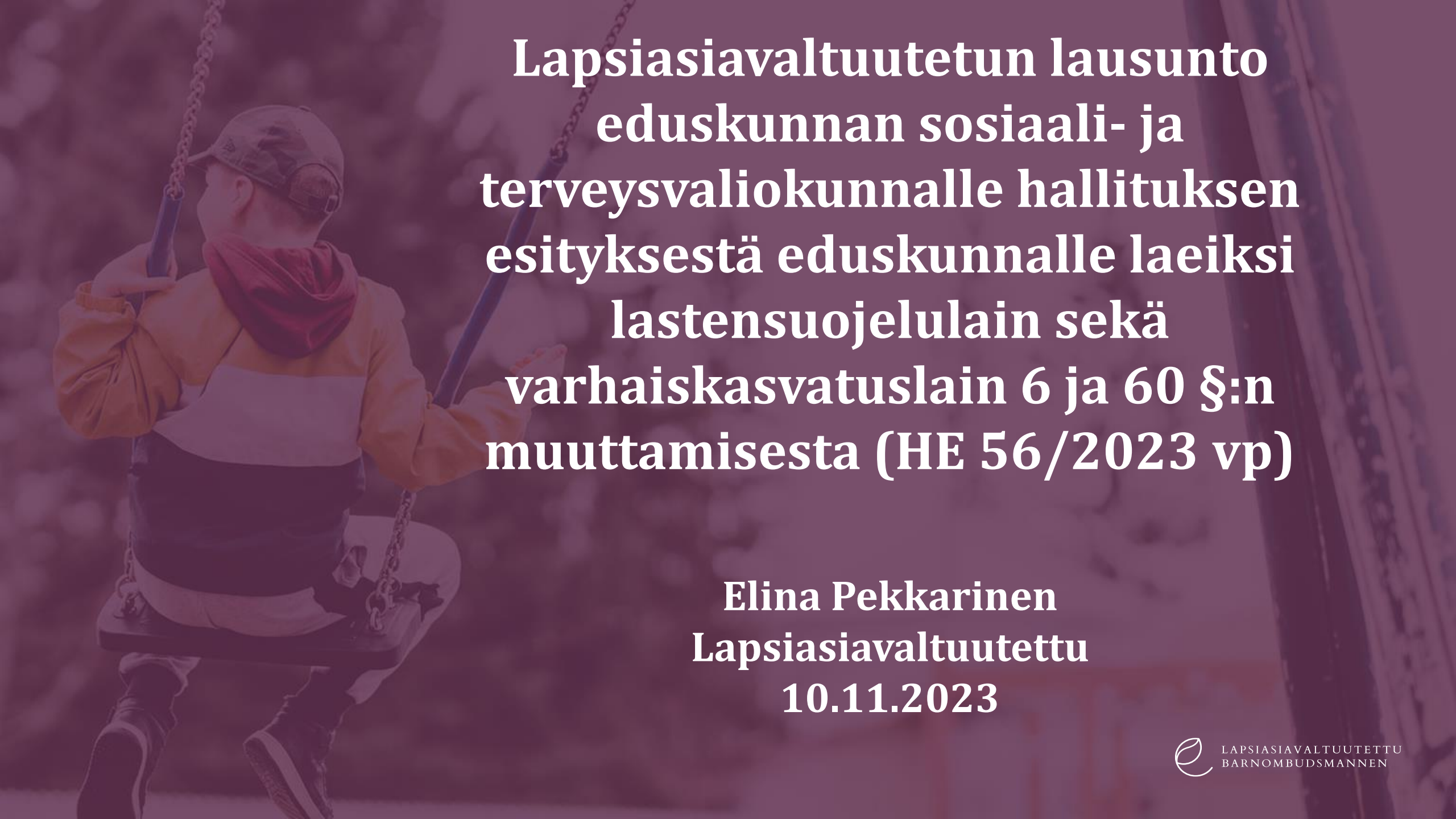

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain sekä varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta (HE 56/2023 vp)

Elina Pekkarinen
Lapsiasiavaltuutettu
10.11.2023

LAPSIASIAVALTUUTETTU
BARNOMBUDSMANNEN

Lapsiasiavaltuutetun huomiot

- Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.
- Lastensuojelun kohdentaminen 0–17-vuotiaisiin lapsiin ja 18–22-vuotiaisiin nuoriin on perusteltua.
- Jälkihuollosta ei ole juurikaan tutkimusta ja on valitettavaa, että lastensuojelun jälkihuollon huolellisiin vaikutusarviointeihin ei ole löytynyt resursseja, vaikka muutostarpeet on tunnistettu jo kymmenen vuotta sitten ja uudelleen neljä vuotta sitten.
- Uudet huostaanotot ovat 2000-luvulla kasautuneet etenkin teini-ikäisiin lapsiin ja 16–17-vuotiaiden huostaanotettujen osuus ikäluokasta on kolminkertaistunut 1990-lukuun verrattuna.

Tutkimusten tarkastelua

- Jälkihuollosta on tehty vain vähän tutkimusta.
- Jälkihuollon nosto 25 ikävuoteen pohjautui suositukseen, joka tehtiin Toimiva lastensuojelu -selvitysryhmän loppuraportissa 2013.
- Nostoa perusteltiin viittaamalla Kalland ym. (2001) tarkastelevaan tutkimukseen.
- Tutkimuksen lapset olivat syntyneet vuosien 1973–1997 välillä ja heitä seurattiin vuoteen 1999 tai 25 ikävuoteen asti.
- Lastensuojelun sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten aikuisten kuolleisuus on muita yleisempää, mutta tämä kuolleisuus ei välttämättä pääty 25 vuoden ikään, vaan siihen päättyy tutkimuksen seuranta.
- Lapsiasiavaltuutettu ei pidä perusteltuna käyttää 1990-luvun kuolleisuuslukuja 2020-luvun päätöksenteon pohjana.
- Vuonna 1987 syntyneiden kohortissa jälkihuollon tukea saaneiden lasten vaikeudet kiinnittyä opintoihin ja työmarkkinoille olivat muita kohortin lapsia jonkin verran *yleisempiä* (Kääriälä ym. 2019).

Lastensuojelun kohdentuminen

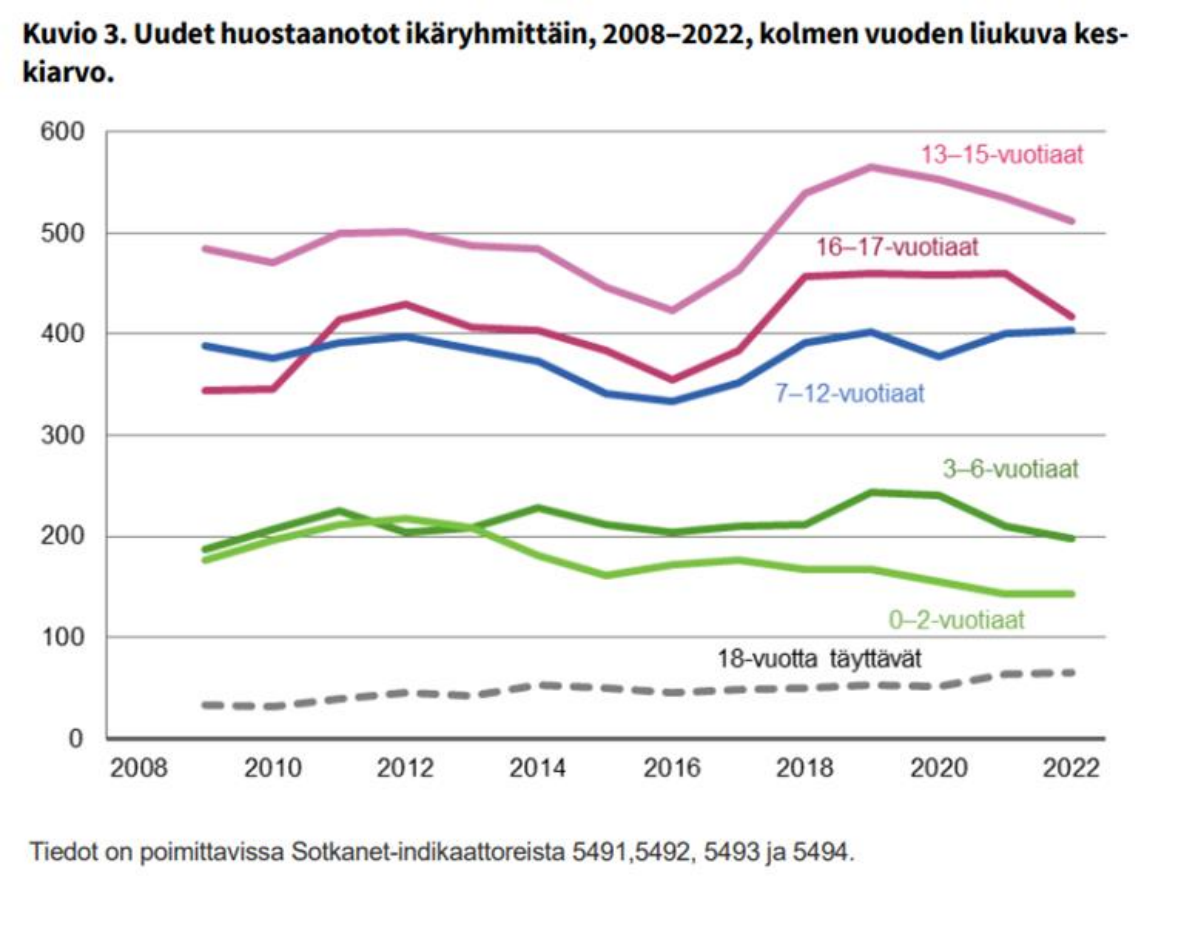

- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lastensuojelun toimenpiteet ja resurssit tulisi pääasiassa kohdentaa lapsiin.
- 2000-luvulla uudet huostaanotot ovat yleistyneet teini-ikäisten, 13-17-vuotiaiden keskuudessa.

Kuvio: Lastensuojelu 2022, THL.

- Huostaanotettujen lasten osuus saman ikäisestä väestöstä on kasvanut selvästi 16-17-vuotiaiden ja 18 vuotiaiden joukossa (huomaa erot ikäluokkamuuttujien koissa, minkä vuoksi ero on vielä suurempi).
- 25 ikävuoteen jatkuva jälkihuolto saattaa kestää huomattavasti kauemmin kuin itse huostaanotto.
- Tutkimusta ei ole, mutta selvitettävä olisi, voiko jälkihuolto muodostaa kannusteen huostaanotolle?

Kuvio: Lastensuojelu 2022, THL.

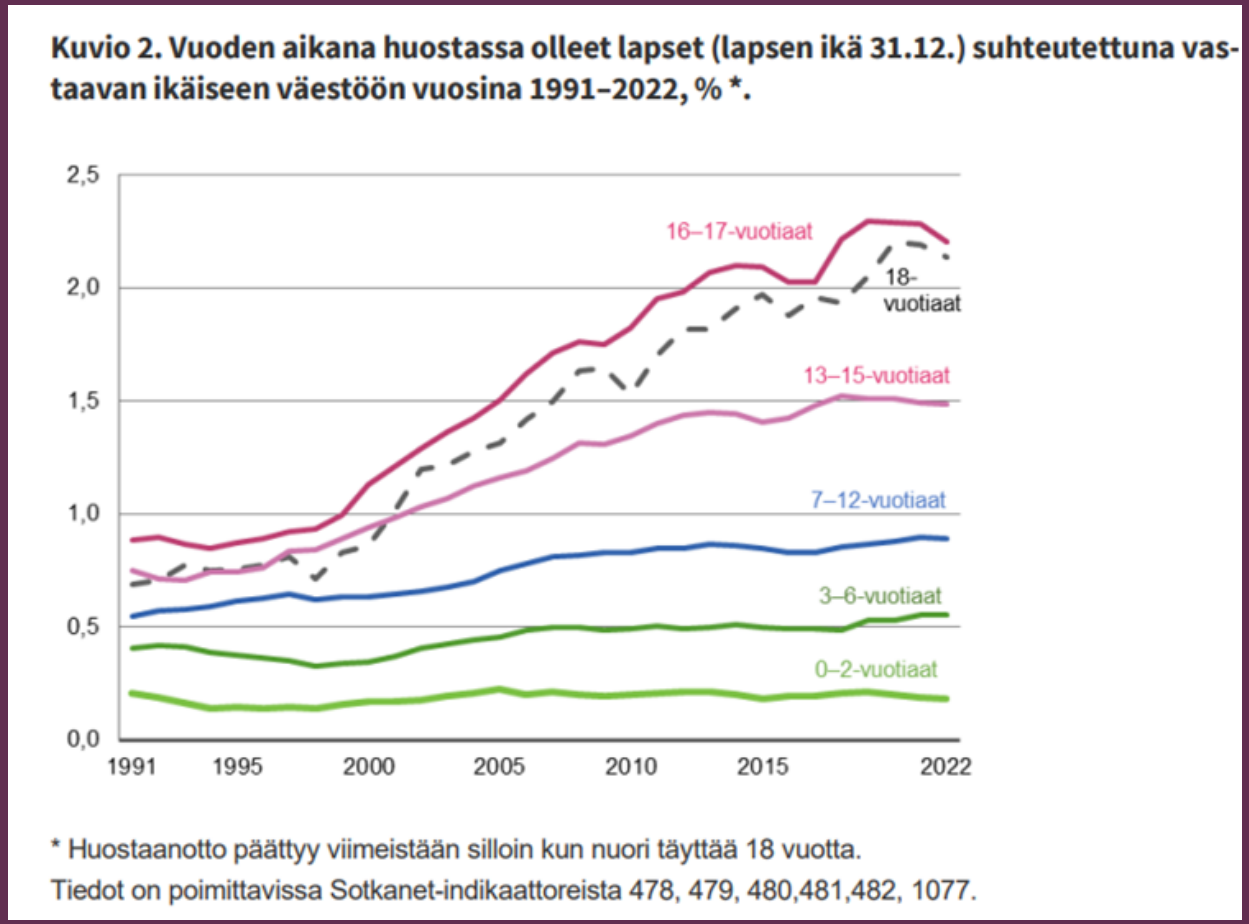

Lopuksi

- 18–22-vuotiaille annettavaa jälkihuoltoa tulee kehittää sisällöllisesti ja siihen tulee kohdentaa riittävät resurssit hyvinvointialueilla.
- Aikuissosiaalityön palveluja tulee kehittää siten, että ne pystyvät paremmin vastaamaan nuorten aikuisten tarpeisiin jälkihuollon päätyttyä ja niihin tulee kohdentaa riittävät resurssit hyvinvointialueilla.
- Inhimillisintä, kestävintä ja taloudellisinta on panostaa ennaltaehkäiseviin toimiin ja lasten sekä perheiden tukemiseen jo ennen kuin lastensuojelun toimet tulevat edes harkittaviksi.
- Lastensuojelulain kokonaisuudistuksessa on tarkasteltava kriittisesti lastensuojelun ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja toimenpiteiden kohdentumista ja vaikuttavuutta.

Kiitos!

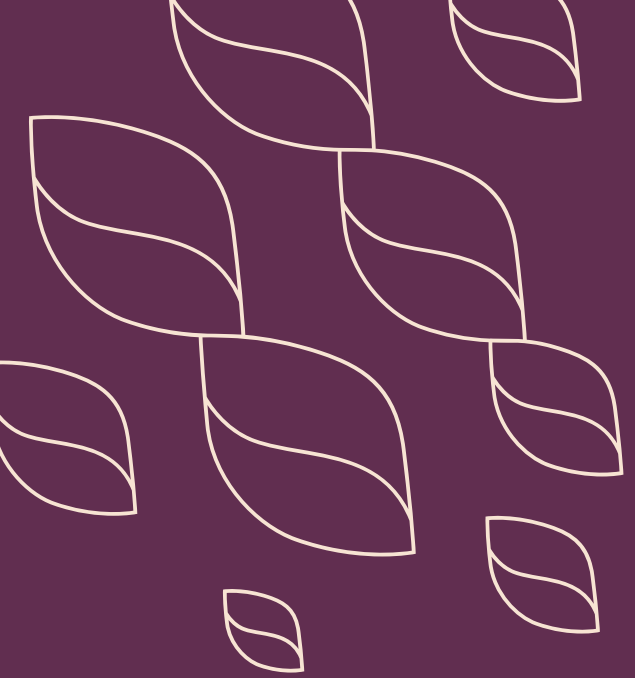

LAPSIASIAVALTUUTETTU
BARNOMBUDSMANNEN

Lähteet

- Kalland . M., Pensola, T., Meriläinen, J. & Sinkkonen, J. (2001). Mortality in children registered in the Finnish child welfare registry: A population based study of 13 371 subjects. British Medical Journal, 323, 207-208.
- Kääriälä, Antti; Haapakorva, Pasi; Pekkarinen, Elina & Sund, Reijo (2019) From care to education and work? Education and employment trajectories in early adulthood by children in out-of-home care, Child Abuse & Neglect 98. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104144